

CHARLES DICKENS

SCROOGE

BEWERKING ALAIN PRINGELS

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

De Nieuwe Toneelbibliotheek, Tekst #674

© 1843, Charles Dickens

Oorspronkelijke titel: *A Christmas Carol*

© 2021, Alain Pringels (bewerking)

Eerste druk 2022

isbn 978-94-6076-674-9

nur 307

Niets uit deze uitgave mag worden opgevoerd of verveelvoudigd zonder schriftelijke toestemming van de schrijver en De Nieuwe Toneelbibliotheek

No part of this book may be reproduced in any way without written permission from the author and De Nieuwe Toneelbibliotheek

De Nieuwe Toneelbibliotheek bestaat uit

Mara Aronson

Connie Nijman

Ditte Pelgrom

Redacteur

Aletta Becker

Typografie en basis lay-out

Connie Nijman

Printwerk

Hollandridderkerk, Ridderkerk

info@denieuwetoneelbibliotheek.nl

Postadres De Nieuwe Toneelbibliotheek

Willem Beukelsstraat 42 1097 ct Amsterdam

Dit boekje is online te bestellen op:

www.denieuwetoneelbibliotheek.nl

Personages

Ebenezer Scrooge

Marley *zijn zakenpartner*

Neef *zijn neef*

Geestje *de geest van verleden Kerst*

Fezzifwig *de vroegere baas van Scrooge*

Vrouw *de ex-vrouw van Scrooge*

Reus *de geest van Kerst*

Stemmen

1.

Het geluid van een ijzingwekkende storm. De wind fluit, loeit en huilt gedurende het hele stuk (behalve in het laatste deel). Het geluid van een oude staande klok. De klok slaat twaalfmaal. Ebenezer Scrooge ligt in bed.

marley Ebenezer

E-be-nee-zerrrr

Eeee-beh-NEE-zerrrr

Slaap je Ebenezer?

Slaap je?

Of doe je alsof?

stem van onder een deken

scrooge Ik slaap

marley Je doet alsof

Denk je dat ik niet weet dat je doet alsof

scrooge Laat me met rust

marley Ebenezer toch

scrooge Scheer je weg

marley Jij bent geen haar veranderd

scrooge Ik ben moe

Ik wil slapen

stilte

scrooge Is hij weg?

kijkt rond

scrooge Hij is weg

Kwelgeest

Zelfs na zijn dood laat hij me niet met rust

gaat weer slapen

marley Hoe kan ik jou ooit met rust laten?

Wij zijn een duo

Zijn wij geen duo?

Ebenezer?

Zijn wij geen duo?

Mijn naam staat nog steeds op jouw gevel

Waren wij geen partners?

scrooge Wij waren partners

Waren!

Nu niet meer!

Scheer je weg!

Je naam weghalen kost geld

Dat weet jij zo goed als ik

Laat me met rust

marley Hoe kan ik jou met rust laten?

Jij weet maar al te goed wat je gedaan hebt

Wat heb jij ook alweer gedaan Ebenezer?

Moet ik je geheugen opfrissen?

scrooge Laat me met rust

marley Het was op de dag van mijn begraafing

scrooge Zwijg

marley Ik lag in mijn kist

Heel rustig

Vredig

Toen kwam jij binnen

scrooge Ja, ja, wie heeft er voor je begraafing gezorgd?

Ik heb voor je begraafing gezorgd

marley Dat deed je ja

scrooge Jij had niemand meer

marley Ja zo is het gegaan

Jij regelde de begraafing

Zo goedkoop mogelijk

Wat houten planken volstonden

scrooge Het was goed hout

marley Ja dat was het ja

Maar wat deed jij toen de begrafenis- ondernemer de kist wou
dichtspijkeren?

scrooge Dat weet ik niet meer

Het is al zo lang geleden

marley Jij stal het geld voor de veerman

scrooge Dat was goed geld

marley Geld voor de veerman die mij naar de onderwereld zou
brengen

Gouden munten die op mijn ogen lagen te blinken

scrooge Je was dood

Jij had niets aan dat geld

Dat was goed geld

marley Het is jouw schuld dat ik geen rust vind Scrooge

Net als de vader van Hamlet dool ik rond op aarde

En kom ik jouw rust verstoren

scrooge Ha laat me niet lachen!

Jij bent een droombeeld

Een droom die me kwelt

Als ik wakker word dan ben jij weg

En zal ik om die droom lachen

*Het geluid van de wind neemt toe. Marley verdwijnt. Ebenezer blijft
alleen achter.*

2.

Scrooge woelt in z'n bed, kijkend of Marley nu echt weg is. Er is niets te zien.

scrooge Wat 'n weer!

Alle duivels zijn los vannacht

Hij kan zich niet van het gevoel ontdoen dat hij niet alleen is.

een stem Fijne kerst meneer Scrooge

Scrooge kijkt om zich heen. Telkens hoort hij in zijn rug een gefluister.

stemmen Merry Christmas mister Scrooge

Joyeux Noël monsieur Scrooge

Fröhliche Weihnachten

Buon Natale

Feliz Navidad

Feliz Natal

Kalà Christougenna

Mutlu Noeller

God Jul

Merīkurisumasu

scrooge Weg

Ga weg

3.

neef Weg?

Ik ben er net en je stuurt me al weg

Oompje toch...

Ik kom je een fijne kerst wensen

scrooge Fijne kerst?

Fijne kerst!

Onzin!

Fijne kerst...

neef Vrolijk Kerstfeest oom

scrooge Je meent het?!

Allemaal onzin!

neef Dat meen je niet

scrooge En of ik het niet meen!

Welk recht heb jij om vrolijk te zijn?

Is er een reden om vrolijk te zijn?

Ben je arm genoeg om vrolijk te zijn?

neef Kerst onzin?

Welk recht heb jij om zo bitter te zijn?

Zo somber...

Ben jij daar rijk genoeg voor?

scrooge Rijk? Ik?

Ik ben niet rijk!

Wie zegt er dat ik rijk ben?

Kwatongen!

Kerst!

Waar heb je het in hemelsnaam over?

Kerst!

In een wereld vol gekken?

neef Oom!

scrooge Elke idioot met een 'vrolijk kerstfeest' op de lippen mag wat mij betreft samen met zijn kerstkalkoen zwart gebraden worden in zijn eigen oven

neef Oom, dit is de enige tijd van het jaar dat mensen vrijelijk hun harten openen voor elkaar. Of ze nu rijk zijn of arm, ze zien elkaar als medereizigers op weg naar het graf. Eén keer in het jaar zien ze elkaar als medemensen en staren ze zich niet blind op kleur of afkomst. Het is een warme week in putje winter. Oom, dat omarmen doet een mens goed

scrooge Onzin! Jij jouw kerst, ik de mijne!

neef Jij viert helemaal geen kerst!

scrooge En dan!

Laat me nou maar...

neef Kom morgen bij ons dineren oom Mijn vrouw, de kinderen en ik nodigen je uit voor het kerstdiner

scrooge Waarom?

Een kerstdiner, wat is het nut daarvan?

Ik doe niet mee aan die belachelijke verspilling van geld!

neef Wees nu niet zo...

scrooge Hoe?

Maak je zin af!

Waarom ben jij getrouwd?

neef Ik werd verliefd. Ik hou van haar

scrooge Je houdt van haar? Ha!

Verliefd, ha!

Ik ga slapen!

neef Waarom zeg je dat?

Waarom kom je niet?

Je kwam ook voor mijn huwelijk nooit op bezoek

scrooge Zeg me eerlijk; wat heb jij nou ooit aan een kerstfeest?

neef Er zijn veel dingen in het leven die goed doen, maar niets opbrengen Kerst bijvoorbeeld. Of een goed verhaal , een stuk muziek of een lied

scrooge Ik ga slapen!

We horen A Holly Jolly Christmas (Burl Ives). De neef verdwijnt. Door het lied geraakt Scrooge in alle staten.

scrooge Hou op!

Stop daarmee!

Ik haat die liederen!

Mensen zijn achterlijke wezens

Een heel jaar kijken ze niet naar elkaar om en dan op Kerst is

alles weer goed

Alles gevuld met walgelijke liefde

Om te kotsen

Een vrolijk Kerstfeest!

Bah!

De beste tijd van het jaar?

Onzin!

Waarom zou ik tegen iedereen vriendelijk moeten zijn?

Met vriendelijkheid koop je niets

Waarom moet ik geld aan de armen geven?

Die zouden het alleen maar op zuipen?

Je kunt armen die toch te lui zijn om te werken beter laten

creperen

Laat ze van de honger omkomen

De wereld is overbevolkt genoeg

Er zijn te veel mensen

Een plaag is

Het mensdom

Onkruid is

Het wordt tijd dat die mensentuin gewied wordt

Tijdens Scrooge's uitval stopt de muziek. Scrooge gaat nog een tijdje door met roepen op het kerstgebeuren. Zijn geraas en getier gaat langzaam over in gemompel.

4.

*Het wordt stil. Af en toe herhaalt Scrooge mompelend nog een zin.
Marley verschijnt. Hij observeert Scrooge een tijdje.*

marley Wat ben je oud geworden?

scrooge Ben je daar weer?

marley Dit is mijn huis

scrooge Was

Dit was je huis

marley Ja precies

Het is zeven jaar geleden in jouw handen gekomen

scrooge Jij had geen erfgenamen

marley En jij had de papieren

scrooge En wie de papieren heeft...

marley ...die heeft het voor het zeggen

Dat was één van jouw motto's

Je zit in mijn stoel

In mijn kamer

In mijn huis

scrooge Sinds wanneer zijn de doden jaloers op de levenden?

marley Ik ben niet jaloers

scrooge Pooh, pooh!

marley Zie je daar zitten

Als een vleermuis in het donker

scrooge Ik hou van duisternis

Geeft me rust

marley Licht kost geld

scrooge Precies

Je hebt dan toch iets van mij geleerd

marley Het is hier koud

scrooge Kolen kosten geld

marley Ik wed dat je klerk elke dag met bevroren vingers naar huis gaat

scrooge Er is vuur

marley Eén kooltje?

scrooge Hij kan zijn vingers warmen aan een kaars

marley Hoe heb ik het zo lang met jou volgehouden?

scrooge Je klinkt alsof we getrouwd waren

Jij werkte voor me

marley We waren partners

scrooge Je kon elke dag gaan als je dat wou

marley Is je klerk tevreden?

scrooge Tevreden?

Mijn klerk?

Waarover moet hij dan tevreden zijn?

Hij verdient geld

marley Het loon dat jij hem geeft is een aalmoes

scrooge Een aalmoes?

Hij mag blij zijn dat hij werk heeft

Hij vroeg vrijaf morgen

marley Logisch

scrooge Wat is daar logisch aan?

marley Het is Kerst

scrooge En dan?

Stopt de wereld met draaien tijdens Kerst?

Is het normaal dat iemand geld krijgt om niet te werken?

Elke vijftwintigste december krijgt hij geld om niet te werken

marley De dagen na Kerst laat je hem langer werken

scrooge Tuurlijk!

Wat denkt hij wel?

Wat kom je hier doen?

Kom je me de les spellen?

Er ontstaat een ordinair kussengevecht tussen de twee.

marley Geloof je in mij

scrooge Natuurlijk niet

Je bent al zeven jaar dood

Je bent een droombeeld

Product van mijn geest

Allicht het gevolg van een onverteerd stuk worst of van de

schimmelkaas die ik gisteren at

Zie je deze tandenstoker?

marley Ja

scrooge Je kijkt er niet naar!

marley Ik zie het

scrooge Ik hoef die maar in te slikken en ik word voor de rest van mijn dagen achtervolgd door vreselijke monsters. Allemaal mijn eigen verbeelding. Net als jij

scrooge Ga weg!

Wat wil je van mij?

marley Dat je je ogen gebruikt

Kijk naar me

Ik vind geen rust

Ik dwaal onrustig voort

Zoals de vader van Hamlet

scrooge Over wie heb je het?

Ik ken die Hamlet niet

marley Lees eens iets anders dan cijfertabellen

scrooge Lezen is tijdsverlies

Met lezen verdien je niets

marley Mijn geest kwam tijdens mijn leven nooit verder dan de mufte grenzen jouw zakenkantoor. In al die jaren dat ik bij jou werkte brak het zonlicht niet één keer door het vensterraam. Mijn geest kwam nooit los van jouw telraam. Al die cijfers zijn een ijzeren ketting geworden die mijn geest nu nog vasthouden. Ik dwaal in jouw kamer rond als een veroemde. Let op mijn woorden: jou hangt net zo'n eeuwige reis boven het hoofd!

scrooge Zeven jaar dood. En al die tijd dool jij hier rond mijn bed?

marley Het is mijn bed Ebenezer. Mijn bed Geen rust, zonder vrede
scrooge Zeven jaar?

In die tijd had je in China kunnen zitten

Of in Japan... *lacht*

marley Lach maar!

Besef dat geen greintje spijt de tijd die jij in je leven verspild
hebt goed zal maken

Ik weet waarover ik spreek!

scrooge Hou op Jacob Marley, hou nu toch eens op!

Spreek jij over tijdverspilling?

Jij was een van de beste zakenmensen die ik gekend heb

marley Zaken? Zaken! Was de mensheid maar mijn zaak geweest.
Was het algemeen welzijn maar mijn zaak geweest! Verdraagzaamheid,
genade, een goed doel, was dat maar mijn 'zaak' geweest! De
handeltjes waarin ik mijn zaken deed, waren slechts een druppel water
in de oceaan van wat mijn zaak had moeten zijn, had kunnen zijn. Nu,
Ebenezer, nu, juist nu, in deze tijd van het jaar! Hoe kon ik keer op keer
op straat mijn hoofd wegdraaien van een arme bedelaar?

scrooge Bedelaars werken niet!

marley Hoe kon ik met mijn ogen diep in de grond tussen mijn
medemensen lopen zonder hen te begroeten?

scrooge De dood heeft je weekhartig gemaakt Jacob!

marley Waren er dan geen arme gezinnen die een beetje licht
verdienden in hun donker bestaan?

scrooge Hadden ze wat harder gewerkt dan...ach wat!

Laat ze creperen!

Allemaal!

marley Luister naar mij, nu je mij kunt zien. Vele dagen zat ik naast jou. Onzichtbaar. Niet als boetedoening. Ik ben hier om jou te waarschuwen. Haal die grijns van je gezicht. Ik kom je waarschuwen. Je hebt nog een kans Een kans! En hoop om aan een lot als het mijn te ontkomen. Ze komen Ebenezer, ze komen

scrooge Wie?

marley Ze komen. Wees gastvrij!

scrooge Krijg ik bezoek?

marley Luister naar hen. Wees minzaam

scrooge Wie komt er dan? De kerstman?

Hij is weg! Is dat de kans die ik krijg? De hoop op een ander lot? Welk ander lot? Je bent ermee weg. Typisch Marley, veel drukte om niets Waaraan heb ik deze gekke nacht verdiend?

Hij schuifelt wat ongemakkelijk heen en weer.

scrooge Straks word ik wakker

Dan zet ik thee. En dan ga ik werken.

Zo hoort het ook. Zelfs op Kerst

Ook op Kerst moet er gewerkt worden

Je kunt fabrieken niet stilleggen omdat het Kerst is. Dat zou een fortuin kosten

Denk je dat soldaten stoppen met schieten omdat het Kerst is?

Dan verlies je de oorlog, zo is dat

Marley is dood. Al zeven jaar

Hoe meer hij praat, hoe meer hij aandachtig luistert naar elk geluid. Dat geluid neemt in omvang en geluidsterkte toe. Hij wordt omsingeld door geluid. Hij houdt zijn handen voor z'n oren. Het huilen van de wind.

5.

Scrooge woelt in zijn bed. Hij trekt de dekens over zijn hoofd. Het geluid wordt overruled door de staande klok die twaalfmaal slaat.

scrooge De klok is stuk

Dat is de tweede maal deze nacht dat ze twaalf slaat

Dit kan niet

Er zit vast een ijskegel in de klok

Twee keer twaalf in één nacht

Dat is onmogelijk

Het kan toch niet dat ik vierentwintig uur geslapen heb?

Het kan geen twaalf uur zijn!

Ik hoor niemand op straat

Er is geen drukte voor de middernacht- mis

Ik ben vermoeid

Slaap, droom en wakker zijn lopen steeds meer door elkaar

Ik ga slapen

Maar ik heb geslapen!

Heb ik geslapen?

Ik begrijp er niets van

Het tikken van de klok en het huilen van de wind.

scrooge Ik hoor het tikken van de klok

De klok werkt!

De klok slaat het kwartier.

scrooge Aha!

De klok slaat opnieuw een kwartier. Achter Scrooge verschijnt Geestje als een schijnsel. Geestje is een stokoud kind.

scrooge Gaat de tijd nu zo snel?

Of ben ik ingedommeld?

geestje 'Of ben ik ingedommeld?'

scrooge Wie is daar?

geestje Ik

scrooge Ik?

geestje Ja jij

scrooge Ikzelf?

geestje Ja

scrooge Da's een hele geruststelling

geestje En ik

scrooge Wie?

geestje Ik

scrooge Kom tevoorschijn als je durft

geestje Zie je me dan niet?

scrooge Waar dan?

geestje Hier vlakbij

Scrooge kijkt Geestje lang aan.

scrooge Wie of wat ben je?

geestje In mij zie je wat Kerst ooit was

scrooge Bedoel je lang geleden?

Als een soort geschiedenis?

geestje Jouw lang geleden

scrooge Mijn lang geleden?

Dat is lang geleden

Goed laat maar zien

Maar doe eerst dat licht uit

Het doet pijn aan mijn ogen

geestje Wil je het warme licht dat ik je geef al zo snel doven?

scrooge Al goed

Waarom ben je hier?

geestje Om jouw welzijn

scrooge Dat is heel attent van jou

Maar ware het niet veel beter voor mijn welzijn geweest, wanneer je mijn nachtrust niet had verstoord?

geestje Sta op en volg me

scrooge Je volgen?

In het midden van de nacht?

In dit winterweer?

Het vriest

Hoor je die noordenwind?

Ik begrijp niet hoe in dit weer naar buiten gaan goed kan zijn
voor mijn welzijn

Ik ben sterfelijk
geestje Kom

*Wanneer Geestje Scrooge aanraakt, baadt alles in een kleurrijk licht.
We horen de belletjes van een slee. We horen stemmen en muziekjes
van een Kerstmarkt. Eén liedje springt eruit: Dean Martin 'Let it snow'.
Geestje zingt het liedje mee. Scrooge kijkt verwonderd om zich heen.*

scrooge Lieve hemel

Kijk!

Hier ben ik opgegroeid

Hier liep ik als kleine jongen!

geestje Ken je de weg nog?

scrooge Ik kwam altijd van daar

Ik kan van hier geblinddoekt naar huis

Staat het er nog?

geestje Vreemd dat je daar al die tijd nooit meer aan hebt gedacht

Toon mij de weg

scrooge Langs hier

Kijk die boom

Een meidoorn

het gezoem van bijen

Die ruikt heerlijk in mei

Daaronder heb ik voor het eerst een meisje gekust

een onweer in de verte

Tijdens een onweer in juni. *lacht*

Wat had ze mooie ogen

En daar dat brugje?

Ik ving kikkers in die beek

Hé die ken ik. *wijst iemand aan*

Hij zat bij me in de klas

En die ook

spelende kinderen die voorbij lopen

En die

Kunnen ze mij zien?

Zien ze mij?

geestje Het zijn schaduwen van een ver verleden

Ze hebben geen bewustzijn

scrooge Kijk daar de bakker

Ik was smoorverliefd op zijn dochter

Ik durfde haar niet aan te spreken

het onweer, maar nu iets dichterbij

Het boekenwinkeltje!
Een paradijs vol verhalen
Dat waren mijn boeken... de boeken uit mijn kindertijd
Ali Baba
Kijk de Geest in de fles
En daar Robinson Crusoe
Met zijn papegaai en Vrijdag
Ik heb ze talloze keren gelezen
Arme jongen

denkt aan zijn kindertijd

Ik wou dat ik... het is te laat
geestje Wat is er?
scrooge Niets
Niets...

vanuit de verte 'Silent Night' gezongen door een tenorstemmetje

Er stond gisteren een jongetje te zingen
Op straat
's Avonds
Toen ik naar huis liep

Ik zou hem graag iets geven... dat is alles
geestje Kijk

Ken je haar nog?

scrooge Mijn zusje?

Mijn zus!

Ik zat op het internaat

Op een dag haalde zij me af

Ik mocht naar huis

Mijn vader was thuis

Hij was veranderd

Hij dronk niet meer

Vriendelijker

Het was Kerst

En ik mocht naar huis komen

M'n vader was...

geestje Hij was veranderd, dat zei je al

scrooge Die herinneringen zijn allemaal zo vaag

geestje Je zus...

scrooge Een engel!

Ze stierf jong

Veel te jong

geestje Had ze kinderen?

scrooge Een zoon

geestje Je neef

scrooge Mijn neef

Waar breng je me nu heen?

straten in kerststemming

geestje Herken je het niet?
scrooge Hier was ik leerjongen
Bij de oude Fezziwig!

Geestje verandert in Fezziwig.

scrooge Goede oude Fezziwig!
fezziwig Ebenezer!
scrooge Ja.
fezziwig We stoppen vroeg met werken vandaag
scrooge Ja dat deden we
fezziwig Het is kerstavond
scrooge Op kerstavond
fezziwig Doe de luiken open!
Zet tafels en stoelen opzij!
Scrooge!
scrooge Ja ik doe het Fezziwig, ik doe het meteen!
fezziwig Daar is de bakker...
scrooge En zijn dochter Greta!
fezziwig ...met de broodjes en de gebakjes
scrooge Greta met haar mooie benen

fezziwig Roep iedereen
Waar blijft de muzikant?

Muziek barst los.

fezziwig Aha!
scrooge Die muziek!

*Fezziwig danst en betreft Scrooge daarin, die meer en meer losgaat.
Buiten adem gaat Scrooge zitten. Hij lacht. Fezziwig wordt terug
Geestje.*

geestje Het vraagt niet veel om mensen blij te maken

scrooge Wat hebben we een plezier gehad
Fezziwig was een goed mens

geestje Verdient hij dan zoveel lof?
Zoveel heeft dit niet gekost

scrooge Nee, nee daar gaat het niet om
Hij had de macht ons gelukkig of ongelukkig te maken!
Hij kon ons leven draaglijk of ondraaglijk maken
Hij was onze baas
Het gaat hem om dingen die hij deed
Hoe hij naar je keek
Wat hij zei
Hij was respectvol

Het zijn kleine dingen die onmogelijk op te tellen zijn
Je kunt daar geen cijfer aan geven...
De vreugde, de blijdschap die hij gaf is een fortuin waard

...

geestje Wat is er?

scrooge Niets

geestje Niets?

scrooge Niets bijzonder

geestje Is er iets?

scrooge Nee...

geestje Je ziet zo bleek

scrooge Bleek? Ik?

Ik wou dat ik... één of twee woorden...

geestje Het is vast de kou

scrooge ...tegen mijn klerk...

geestje Is er iets met je klerk?

scrooge Nee, er is niets

Geestje verandert in een vrouw, Scrooge's vrouw.

scrooge M'n vrouw, m'n liefde...

Ben jij het echt?

Ben je teruggekeerd?

...

Ik heb je gemist

...

Ik heb je zo gemist

...

Waarom zeg je niets?

...

vrouw Wat betekenen ik nog voor jou?

scrooge Wat bedoel je?

Mijn gevoelens voor jou zijn niet veranderd

vrouw Je houdt niet meer van me

Je hebt me ingeruild voor iets anders

scrooge Je ingeruild?

Voor wie dan?

vrouw Voor een engel van goud

scrooge Wie dan?

Er is niemand anders in mijn leven dan jij

vrouw Je bent bang

Bang voor de wereld

Bang voor het leven

scrooge Men moet zich tegen de wereld beschermen

Ik ben niet bang voor het leven

Niets is zo hard als een leven in armoede

Ik weet waarover ik spreek

vrouw Ik heb je dromen zien vallen als bladeren in de herfst

Je hebt maar één passie meer en die heet 'winst'

scrooge Dat is de wijsheid die het leven me bracht!

Mijn gevoelens voor jou zijn niet veranderd!

vrouw Toen we beiden arm, blij en tevreden waren
scrooge We zijn al zolang samen

vrouw Toen we samen ons geluk maakten
scrooge Ik was naïef

vrouw Jij bent veranderd
scrooge Ik was een jongen

vrouw Je bent niet meer wie je toen was
scrooge Ik zorg ervoor dat we niets te kort hebben

vrouw We zijn twee harten geworden die lijden aan eenzaam samen
zijn. Je bent niet meer degene die geloofde dat geluk komt wanneer wij
één hart worden. Ik moet en ga je loslaten

scrooge Mij loslaten?

Bedoel je dat je...

vrouw Als we elkaar niet zouden kennen... zou je me dan opzoeken en
mij voor jou proberen winnen?

scrooge Wat is dat voor een vraag?

vrouw Antwoord me eerlijk

Zou jij, als we elkaar nu nog niet kenden, verliefd op me worden?
Me willen?

Bij mij willen zijn?

scrooge Wat is dat nu voor een vraag?

vrouw Antwoord me. Eerlijk

scrooge Denk jij van niet?

vrouw Je antwoord zegt genoeg

Ik laat je los
Niemand kan zeggen wat je zou doen
Maar ik weet wat ik nu weet
En zelfs als jij nu nog achter me aan zou gaan en mij voor jou zou
winnen, dan weet ik dat je elke stap die je neemt zou afwegen.
Winst of verlies? En zelfs als je tegen je eigen winst- principes
toch nog voor mij zou kiezen, dan weet ik zeker dat je daar snel
spijt van zou krijgen. Dat weet ik zeker, en daarom laat ik je los
Ik laat je los, mijn hart huilt, maar ik laat je los
Mijn hart huilt, om haar liefde en om de jongen die jij ooit was...

Ze gaat weg.

scrooge Genoeg!
Ga weg!
Stom drogbeeld!
Stop die droom!
Ik wil eruit!
Stop!
Geest!
Verlos mij uit deze droom!

*Alles baadt in een verblindend licht. Het geluid van vele feestende
stemmen en een kakafonie van evenveel kerstliedjes. In crescendo...
en dan: donker. Een vaag lichtje verlicht een vermoeide Scrooge. Hij*

gaat uitgeput in bed zitten. Nog steeds hoorbaar: de winterstorm.

6.

De winterstorm metamorfoseert in het geluid van een keuken. Potten pruttelen. Messen snijden. Glazen worden vol gegoten. Servies wordt op tafel gezet. Scrooge rilt van kou. Hij kijkt angstig om zich heen. Zijn kamer vult zich met damp. Een warm geelrode gloed van een oven of een haard. Scrooge krijgt het warm. De Reus roert in een pruttelende pop Kerstpap.

reus Kom binnen

Scrooge zoekt naar waar de stem vandaan komt.

reus Kom eenzame brompot

De Reus verschijnt in een mantel die verwijst naar de Kerstman maar tegelijk een kerstmenukaart is.

reus Kijk naar me!

Ik ben de geest van het Kerstfeest

scrooge Dat zie ik ja

reus Heb je ooit zoiets gezien?

scrooge Je ziet er belachelijk uit

Nee, je lijkt wel een reclamebord uit een grootwarenhuis

reus Heb je nooit gefeest met broer of zussen?

scrooge Nee, ik zie er ook het nut niet van in

Heb je broers en zussen?

reus Meer dan tweeduizend

scrooge Grote familie

Als je daarvoor moet koken...

reus Dan ben je een tijdje bezig, dat is juist

Hoeveel je geeft is van geen enkel belang

scrooge Hoeveel je krijgt, daar draait het om

Wat haal je eruit?

Wat is je winstmarge?

reus Denk je?

scrooge Wat mensen uitgeven in deze tijd is reusachtig

reus Zoals ikzelf. Kerst is reusachtig!

scrooge Het is walgelijk! Belachelijk walgelijk!

Blinkende cadeaus

Prullen

Hoe duurder hoe beter

Hoe meer hoe beter

Hoeveel voedsel wordt er niet weggegooid in deze tijd?

Waar is de spaarzaamheid?

reus Je hebt gelijk

scrooge Je geeft me gelijk?

reus Zeker wel

Maar is die verspilling er niet altijd?

scrooge Als ik zo rondom mij kijk dan is dat het enige wat telt

reus Nogmaals: hoeveel je geeft is van geen enkel belang

Als je met je hart geeft, geef je een licht dat het bestaan verlicht

scrooge Ha da's een goeie!

Ook al geef je...een rotte appel die geen cent waard is?

reus Wie honger heeft is blij met een appel die geen cent waard is Op die aarde van jou lopen types rond die bazelen over Kerst als een warme week midden in de winter en die pochen over de goede doelen waaraan ze grote sommen geven, terwijl hun daden niets anders zijn dan trots, nijd en zelfzuchtigheid. En dat allemaal in naam van Kerst. Reken hun daden niet af op mij, op Kerst, maar op henzelf! Is het niet kouder voor een dakloze dan voor iemand die knusjes bij de haard zit? Kerst gaat niet om rijk of arm, Kerst is iets dat je deelt met je hart!

scrooge Met het hart? Dan hoef ik niets te geven

reus Jouw hart is bevroren

scrooge Wat niet wil zeggen dat het niet kan spreken!

reus Ja, woorden scherp en koud als ijskegels Kijk. Zie je hen. Een kudde. Ze zijn zo geconditioneerd op haast dat ze nauwelijks opmerken dat ze met zovelen zijn. Ze lopen elkaar in de weg. Elke dag spurten ze elkaar voorbij, bang niet te kunnen hebben wat de anderen ook willen. Gek gemaakt door reclame en geïnfecteerd door het geldvirus, dé epidemie van deze tijd. Elke ochtend staan ze vroeg op, nog voor ze goed en wel uitgeslapen zijn hollen ze naar de trein. Als automaten voeren ze taken uit die hen nauwelijks interesseren. Het enige waar ze aan denken is het enveloppe loon dat hen om de zoveel tijd in de handen wordt gestopt. Suikergoed voor de kindjes. Op hun vrije dag spurten ze

net zo snel de warenhuizen binnen om dat schamele loontje tot op de cent uit kunnen geven. Vooral aan spulletjes en hebbedingetjes waarmee ze zich menen te kunnen onderscheiden van de anderen niet beseffend dat al die anderen net dezelfde spulletjes en hebbedingetjes kopen. Dat m'n waarde Scrooge is een ziellose Kerst! Toppunt van al is dat ze 's nachts met z'n allen naar een koortje kinderen gaan luisteren in de kerk en samen gaan bidden om de geboorte van het licht te vieren. Huichelarij en hypocrisie!

scrooge Ik denk er precies zo over. Ik geef je gelijkt begriip niet waarom jij mij uit mijn slaap houdt

Dàt is nu precies de reden waarom ik Kerst verafschuw
reus Je liegt net als zij. Je bent net zo hypocriet

Je hebt ogen maar je ziet niets dan je eigen belang

Kijk!

scrooge Wat moet ik zien?

reus Wat zie je?

scrooge Een keuken

reus En?

scrooge Er staat eten op het vuur

Ik zie kinderen

Een vrouw

reus Hoe ziet ze eruit?

scrooge Armoedig

reus Armoedig?

Wie is ze?

scrooge Ik ken haar niet

reus Kijk beter

scrooge Ze spreekt tegen iemand

reus Tegen wie?

scrooge Dat kan ik niet zien

Ik ken die vrouw ergens van...maar ik kan haar niet thuisbrengen

Het is haar dochter

Ze spreekt tegen haar dochter

Haar oudste denk ik

Er gebeurt iets

Ze horen iemand

Alsof er iemand de aanliggende kamer binnenkomt

reus Wie?

scrooge Dat kan ik niet zien

reus Ga kijken

scrooge De dochter verstopt zich

Is ze bang?

Nee, want ze lacht

Oh nee

reus Wat zie je?

scrooge Het is...nu weet ik wie die vrouw is

Het is de vrouw van m'n knecht

Hij is net thuisgekomen

Met een van zijn zoontjes

Ha!

Z'n dochter springt tevoorschijn uit de keuken
Een verrassing... ze zijn blij elkaar weer te zien

reus Wat zie je nog?

scrooge Het is Kerst

Ja...wat zie ik nog meer?

Wat valt er te zien op Kerst?

Huiselijk geluk

reus Je kijkt niet

Je ziet wat je wilt zien

scrooge Zijn zoontje

reus Wat is er met zijn zoon?

scrooge Hij mankt

Hij ziet er zo bleek uit

Ik wist niet dat zijn zoon ziek was

Wat heeft zijn zoon?

reus Kijk!

scrooge Hij staat zo wankel op zijn dunne beentjes

Hij heeft kou

Is het van de koude?

De Reus slaat Scrooge op het achterhoofd.

reus Jij domme onwetende man!

scrooge Hij is ziek

Ernstig ziek?

reus Hij gaat dood

scrooge *zet de bril af*

Nee...

reus Volgende Kerst blijft zijn stoel leeg

scrooge Nee

Dat kan niet. Dat mag niet

reus Nee?

Waarom niet?

Zo dalen de bevolkingscijfers

Goed toch?

Dat is toch wat je wil?

scrooge Nee!

Ik wil...

Bob, ik wil...

Bob, ik zal...

Bob!

Ik wil mijn knecht... Bob!!!

Ik wil...

reus Hier een spiegel

scrooge Wat een spiegel?

Ik zie mezelf niet

reus Wie zie je dan wel?

scrooge Niet ik

Ik zie twee kinderen

Is het een foto van jouw kinderen?

Zijn het jouw kinderen?

Ze zien er zo angstig en miserabel uit

Waarom zien jouw kinderen er zo arm uit?

Waarom toon je mij een beeld van jouw kinderen?

reus Het zijn mijn kinderen niet

scrooge Wiens kinderen zijn het dan?

reus De ene heet Domheid

De ander heet Tekort Het zijn de kinderen van de mensheid Een gevaarlijk mengsel dat over het vel van de aarde kruipt als een hongerige rups Een rupsje dat zoveel wil en steeds meer wil, maar niet weet wat het nu eigenlijk wil, waarom het dat eigenlijk wil en hoeveel willen daarvoor nodig zou zijn... En zo graast dat rupsje onverzadigbaar de groenblauwe aarde af

Muziek. Dreigend

De Reus verdwijnt in een dikke mist. Scrooge blijft alleen achter.

7.

Een sterk wit licht vangt Scrooge. Hij kijkt in het licht.

scrooge Wie ben jij?

...

Heb je geen gezicht?

...

Wat ga je doen?

...

Ben jij de Geest van Kerst die komen gaat?

...

Toon jij schaduwbeelden van dingen die te gebeuren staan?

...

Geest, ik vrees jou meer dan elke Geest die me vannacht bezocht

...

Waarom zeg je niets?

...

Moet ik met je mee?

Ik vrees ervoor

Mag ik niet wakker worden?

Ik zal mijn leven beteren, dat beloof ik

...

stem Ik weet alleen dat hij dood is

scrooge Wie is er dood?

stem Sinds vannacht, geloof ik
scrooge Over wie heeft hij het?
stem Ik dacht dat hij nooit zou sterven
scrooge Wie?
stem Ik vraag me af wat hij met al zijn geld heeft gedaan?
scrooge Is hij rijk?
stem Hij heeft het niet aan mij nagelaten, zoveel is zeker
scrooge Antwoord me dan toch
stem Het wordt een goedkope begrafenis
scrooge Goedkoop?
stem Zonder maaltijd
scrooge Het is een arme man!
stem Er zal niet veel volk op zijn begrafenis
scrooge Wil je dat ik zijn begrafenis betaal?

Hij kijkt in het licht.

scrooge Wat wil je dat ik doe?
...
Zeg het en ik doe het?
...
Wiens begrafenis zag ik?
...
Was het mijn klerk?
Ik zal zijn begrafenis betalen

Of was het zijn zieke zoon?

Ik betaal alles

Een begrafenis met maaltijd en al!

stemmen Hoe gaat het met u?

Goed, en met u?

Heel goed, dank u

De Ouwe Pin heeft het loodje gelegd

Ja ik heb het gehoord

Het is koud, vind je niet?

Het is Kerst

Er wordt geschaatst op het meer

Jij bent geen schaatser, vermoed ik?

Nee, ik heb andere dingen aan mijn hoofd.'

scrooge Wat betekent dit?

...

Geest?

...

Betekent dit iets?

...

Het is normaal dat het vriest in de winter, niet?

...

Geest?

...

Het is normaal dat er geschaatst wordt in de winter

Een schim steelt de bedsprei van Scrooge. Scrooge vecht met de schim om de spreij.

scrooge Dit komt uit mijn huis

Dit is mijn deken?

En dit mijn bedsprei

stem Hij had ze niet meer nodig

En ik kan ze gebruiken

Het is koud

Mijn kinderen hebben kou 's nachts

De bedsprei zal hen warm houden 's nachts

Het deken is voor mij

Hij heeft er na zijn dood toch niets meer aan

Hij kan ze niet meepakken naar de hemel

Of naar de hel

Daar hoort hij eerder thuis, de vrek Als hij een beetje

menselijker was geweest, dan was er iemand bij hem geweest

toen hij in elkaar zakte Nu heeft hij eenzaam en alleen zijn laatste

adem uitgeblazen

scrooge Mijn kamerjas!

stem Hij is wat te groot voor mij, maar lekker warm

Hij joeg iedereen die hem benaderde weg

Jammer genoeg heb ik zijn sok met geld niet gevonden. *lacht*

De vrek

De huisjesmelker

Moge hij rotten in de hel
Dat deed hij al
Hij stierf alleen
Helemaal alleen
Met een handvol munten in zijn hand
Niemand die naar hem om keek
Behalve de ratten *lacht*
scrooge Haal me hier weg!
Geest, maak me wakker aub...
Is er dan niemand die om deze arme stakker gaf?
stem Is het goed of slecht om hem te helpen?
scrooge Die stem...
stem Slecht
scrooge Ik herken die stem...
stem Slecht want wij hebben geen geld
scrooge Wie ben jij?
stem We zijn arm
scrooge Ik ken je...
stem Berouw heeft hij nooit getoond. Althans niet tegenover mij. Nu is
hij dood. Zonder berouw geen hoop
scrooge Mijn klerk!
stem Ik wou dat ik hem kon helpenMaar het is te laatIk heb er het geld
niet voor
scrooge Ik hoor mijn klerk
Over wie spreekt hij?

Leeft zijn zoontje nog?

Sprak hij tegen mij?

Muziek. Dreigend

scrooge Nee Geest

Nee!

Heb medelijden

Scrooge vlucht en valt in zijn graf/bed. Hij wordt worstelend met z'n deken wakker uit z'n droom. De winterstorm is weg. We horen een vogeltje zingen alsof het de winter wil weggagen en de lente wil lokken.

8.

*Scrooge kijkt om zich heen. Hij beseft dat hij nog leeft en niet dood is.
Hij raakt verward in een gewetensconflict, een tweestrijd met zichzelf.*

scrooge Het was maar een droom

Zie je wel

Ik wist het

Ebenezer Scrooge laat zich niet makkelijk om de tuin leiden

Dat is mijn zakelijk instinct

Dromen

Spoken

Allemaal boerenbedrog

Theater

Dat is voor wie daar nog allemaal in gelooft

Kleine kinderen en naïevelingen

Scrooge hoort een vreemd geluid – kijkt even argwanend om zich heen.

Ze zijn weg

Allemaal weg

Haha!

Hersenspingsels

En kijk...daarbuiten schijnt de zon

Ik zie het warme licht van de zon

Tijd voor koffie
Dat is wat ik nu nodig heb
Koffie
Koffie en dan werken
Geld verdienen
Contracten regelen
Rekeningen maken
Een nacht vol dromen
Ik moet iets verkeerd gegeten hebben gisteren
iets dat niet verteerde
Daar krijg je nare dromen van
Goed
Ik ben wakker nu
Hoor... hoor je die klok?
hoort de staande klok
Die werkt perfect
Zoals altijd
Hoe heb ik aan jou kunnen twifelen?
Mijn beste vriend de klok
Die heeft me nog nooit teleurgesteld
Wat zou het leven zijn zonder klok?
Stuurloos
Chaotisch
Elke dag alles netjes op zijn tijd
Dankzij de klok

Orde is de zaligheid der dingen
Orde en duidelijkheid
Dankzij de klok
En helderheid
Zoals cijfers
Cijfers zijn zo helder als water
Cijfers zijn duidelijker dan woorden
Woorden brengen mist teweeg
Vannacht spookten er woorden in mijn hoofd
Woorden als spoken
Spoken bestaan niet

Hij schopt toevallig tegen het boek dat op de grond is blijven liggen.

Is dit uit mijn droom gevallen?
Robinson Crusoë ja
Sprookjes en verhaaltjes die ik als kind las
Nergens voor nodig
Waar is de tijd dat ik in een hoekje zat te lezen?
Voor je het goed en wel beseft ben je oud en versleten
...
Ik heb weer van haar gedroomd
Waar is ze?
Zou ze gelukkig zijn?

Hij kijkt om zich heen alsof hij iemand zoekt.

M'n lief

Elke keer droom ik over de dag waarop ze wegging

Elke keer verlaat ze me

Ik ben veranderd, zei ze

Wat...

Heeft zij dit hier voor me neergelegd?

Hij probeert niet in snikken uit te barsten.

Misschien had ik...

Waar ben ik mee bezig?

Gedane zaken nemen geen keer

herstelt zich

Het werk roept

Het is hoog tijd om naar kantoor te gaan

Alleen op kantoor vandaag

Mijn klerk is er niet

Hij viert Kerst met zijn gezin

Bob en zijn gezin

Zijn zoontje...

Kerst!

Allemaal onzin

Een hoog stemmetje zingt 'Silent Night', ergens op straat.

Daar heb je ze weer
Die afgrijselijk kerstliederen

Scrooge luistert. Hij kan zijn verdriet nauwelijks de baas. Hij loopt naar het vensterraam.

Hij doet me denken aan de zoon van m'n klerk
Het arme kind
Ziek
Kan ik nog...?
Moet ik...?
Ja, ik moet het doen!
Ik ga naar mijn klerk
Ik geef hem meer loon
En ik ga voor zijn zoon zorgen
Dat die niets tekort komt
Medische verzorging
Gezond eten
Het moet niet maar ik doe het toch
Ook al is het tegen mijn principes om armen te helpen
Ze zijn immers zelf verantwoordelijk voor hun armoede
...
Is dat zo?

Tuurlijk is dat zo
Waarom ben ik daar zo zeker van?
Als het nu eens niet zo was
En ik een verschil kan maken
Zoals Fezziwig
Die ons een Kerstfeestje gaf
Hij deed dat gewoon
Zoals mijn neef die elk jaar vraagt of ik langskom op Kerst
Voor het Kerstdiner
Wat een onzin
Hij vraagt het wel elk jaar
Elk jaar opnieuw
En ik stuur elk jaar mijn kat
Waarom?
...
En...zou ik nog welkom zijn?
Nee, ik moet!
Ik ga naar mijn neef
Eerst naar mijn klerk en zijn gezin en daarna naar mijn neef
Ik ga kerst vieren bij mijn neef
Mijn neef zal me niet binnenlaten
Ik kan beter thuisblijven
Kerst is onzin
Nee!
Ik, Scrooge, ga Kerst vieren

Hoor je wat ik zeg?
Er komt onzin uit mijn mond
Ik ga Kerst vieren
Bij mijn neef
Hij nodigt me elk jaar uit
Hij heeft me opnieuw uitgenodigd
Ik ga in op zijn uitnodiging
Ja alleen al de gedachte eraan voelt goed!
Dat ik dát ga doen!
Ik ga het doen!
Ik vier Kerst met mijn neef en zijn gezin
Wat is er toch met me?
Wat gebeurt er met me?
Kan een droom je hart wassen?
Nee
Ik ben Scrooge
Ik wil een ander mens worden
Een ander mens
Scrooge wil een ander mens worden!
...
Ik voel me licht als een veertje
Ik voel me blij als een engel
Gelukkig als een kleine jongen
Vrolijk alsof ik wat dronken ben
Het is Kerst

Kerst!

Ik wil dat gevoel in mijn hart het hele jaar voelen

Ik wil wat was, wat nu is en wat komt eren met zo'n warm gevoel

Een gevoel van Kerst, van licht

Ik wil mens zijn

Ik wil elke dag mens worden door anderen te eren als

lichtjes die mij tot mens maken

Aan iedereen... een zalige, goede en vrolijke Kerst...

Maak van elke dag van het jaar een vrolijke Kerst!

Vrolijk Kerstfeest!

Aan iedereen: vrolijke Kerst!

*Scrooge neemt het publiek mee naar een Kerstdiner of Kerstaperitief...
Of naar het keukentje van de Reus – hij deelt warme Kerstpudding uit.*

Scrooge ging bij Compagnie couRage in première op 22 december
2021 in De Centrale in Gent.

Spel Steve de Schepper Rania Gaaloul

Regie, scenografie Alain Pringels

www.compagniecourage.eu

Scrooge ontstond op vraag van toneelspeler Kenneth Himschoot. Hij wou Ebenezer spelen en voor hem maakte Pringels de tekstbewerking. De uitwerking van de productie werd door de covid-omstandigheden uitgesteld. Ondertussen was het enthousiasme voor Dickens bij couRage zo gegroeid dat het bij couRage terecht kwam. We zien deze voorstelling als een kerstcadeau dat we met wisselende cast willen spelen.

opvoeringsrechten moeten worden geregeld via ALMO – www.almo.be

Charles Dickens (1812-1870) was een belangrijk schrijver in het Groot-Brittannië van de negentiende eeuw. Hij had als kind armoede meegemaakt en werd al jong van school gehaald om te gaan werken.

Het faillissement van zijn vader, kinderarbeid, en armoede waren een bron voor zijn verhalen. Op zijn vierentwintigste publiceerde Dickens in een tijdschrift voor het eerste hoofdstuk van zijn eerste roman, *The Pickwick Papers*. Vanaf dat moment groeide zijn roem: Dickens schreef continu nieuwe hoofdstukken in tijdschriften, totdat hij een roman voltooid had. Daarna begon hij direct aan een nieuwe. Zijn romans blijven populair tot op de dag van vandaag, hoewel de meeste mensen karakters als Scrooge, Oliver Twist en David Copperfield alleen nog maar kennen uit de vele films of tv-series.

Alain Pringels (1962, Lokeren, België) dramaturg, regisseur, vertaler, auteur en klinisch psycholoog, combineert zijn werk als theatermaker met een praktijk psychotherapie (www.aenp.be). Na een traject in eigen theatergroepen (De Schizo's, Zwarte Meeuw en Unweeded Garden) werkte hij als regisseur en dramaturg bij ntGent en Publiekstheater Gent (1996-2003), waarvoor hij Shakespeare en Tsjechov vertaalde en nieuw werk schreef (*K, als een hond*). Van 2002 tot 2016 was hij dramaturg bij Toneelgroep De Appel. Hij schreef mee aan de theatermarathons *Odysseus* en *Tuin van Holland* en vertaalde o.a. Pasolini's *Orgia*. In 2016 richtte hij in Gent de interdisciplinaire en interculturele theatergroep Compagnie couRage op, waarvan hij artistiek leider is.

www.compagniecourage.eu

Toneelwerk

*Scrooge** – 2021

*Two Frida's** – 2020

*Trojaanse vrouwen** – eigen bewerking van de gelijknamige stukken van Euripides en Seneca – 2017

*De meester en Margarita** – toneelbewerking naar leven en werk van Boelgakov – 2015

Tuin van Holland – i.s.m. Aus Greidanus en Jules Terlingen – 2010

Odysseus – i.s.m. Aus Greidanus en Jules Terlingen – 2007 *K. als een hond* – naar leven en werk van Kafka – 2000
Titanic – 1999

*Teksten uitgegeven bij De Nieuwe Toneelbibliotheek